

Sygnatura akt II Ns 266/18

POSTANOWIENIE

Dnia 22 października 2018 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi II Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodnicząca: SSR A. M.

Protokolant: sekr. sąd. M. P.

po rozpoznaniu w dniu 22 października 2018 roku, w Ł.

na rozprawie

sprawy z wniosku M. M.

z udziałem E. M., (...) Banku Spółdzielczego w M., M. G., Ł. M., R. M.

o zatwierdzenie uchylecia się od skutków prawnych niezłożenia przez M. M. oświadczenia o odrzuceniu spadku po J. B.

postanawia:

1. zatwierdzić wnioskodawczyni M. M. uchylecie się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku przypadającego z ustawy po J. B., synu A. i H., zmarłym w dniu 13 sierpnia 2008 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., z powodu błędu;
2. ustalić, iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie;
3. oddalić wniosek uczestnika (...) Banku Spółdzielczego w M. o zasądzenie od wnioskodawczyni kosztów postępowania w sprawie.

Sygnatura akt II Ns 266/18

UZASADNIENIE

We wniosku złożonym w dniu 27 lutego 2018 roku, M. M. wniosła o zatwierdzenie uchylecia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym w dniu 13 sierpnia 2008 roku ojcu J. B. i przyjęcie oświadczenia o odrzuceniu spadku po J. B..

W uzasadnieniu wskazano, iż wnioskodawczyni nie utrzymywała kontaktów ze spadkobiercą, zaś o składzie schedy spadkowej powzięła informację, w związku z wezwaniem jej do uczestnictwa w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po J. B. (wniosek k. 3 - 5).

(...) Bank Spółdzielczy w M. wniósł o oddalenie wniosku oraz zasądzenie od wnioskodawczyni zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w sprawie. Na uzasadnienie swego stanowiska uczestnik wskazał, iż wnioskodawczyni nie dołożyła należytej staranności w ustaleniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (odpowiedź na wniosek k. 14 - 16).

Postanowieniem z dnia 25 czerwca 2018 roku Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestników postępowania Ł. M., R. M. (postanowienie k. 28).

Postanowieniem z dnia 28 czerwca 2018 roku Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania M. G. (postanowienie k. 31).

Uczestnicy postępowania w osobach: Ł. M., R. M., E. M. przyłączyli się do wniosku (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 22 października 2018 roku czas elektroniczny 00:01:52 – 00:03:12, k. 45 – 46).

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

J. B. zmarł w dniu 13 sierpnia 2008 roku w Ł.. W dacie śmierci był żonaty z E. B. z domu B.. Spadkodawca posiadał trójkę dzieci: M. M., E. M. oraz M. G. (okoliczność bezsporna).

Wnioskodawczyni wraz z uczestniczką E. M. były dziećmi spadkodawcy z jego pierwszego związku małżeńskiego. W listopadzie 1986 roku zmarła matka wnioskodawczyni (okoliczność bezsporna). Wnioskodawczyni nie utrzymywała żadnych kontaktów ze spadkodawcą od 1985 roku. Wnioskodawczyni nie wiedziała gdzie jej ojciec zamieszkuje, z czego się utrzymuje oraz nie miała żadnej wiedzy, że założył on nową rodzinę i ma trzecie dziecko. J. B. również nie podejmował żadnych prób skontaktowania się z wnioskodawczynią. Spadkodawca był osobą uzależnioną od alkoholu oraz stosował przemoc fizyczną w stosunku do rodziny, w szczególności w stosunku do matki wnioskodawczyni. Wnioskodawczyni nie utrzymywała również żadnych kontaktów z rodziną ze strony ojca, nie wiedziała również gdzie ta najbliższa rodzina zamieszkuje. O śmierci J. B. wnioskodawczyni dowiedziała się od ciotki ze strony ojca, w sierpniu 2008 roku. Wnioskodawczyni nie uczestniczyła w uroczystościach pogrzebowych (zeznania wnioskodawczyni – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 22 października 2018 roku czas elektroniczny 00:04:13 – 00:09:18, k. 46, w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami złożonymi na terminie rozprawy w dniu 25 czerwca 2018 roku czas elektroniczny 00:10:28 – 00:14:57 k. 28, zeznania uczestniczki E. M. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 22 października 2018 roku czas elektroniczny 00:09:19 – 00:12:04, k. 46, w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami złożonymi na terminie rozprawy w dniu 25 czerwca 2018 roku czas elektroniczny 00:14:58 – 00:17:10 k. 28).

Wnioskodawczyni nigdy nie poruszała tematu swojego ojca, jej dzieci nie znały spadkodawcy (zeznania uczestnika R. M. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 22 października 2018 roku czas elektroniczny 00:12:04 – 00:14:36, k. 46, zeznania uczestnika Ł. M. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 22 października 2018 roku czas elektroniczny 00:14:36 – 00:16:45 k. 47).

W drugiej połowie lipca 2017 roku wnioskodawczyni otrzymała od (...) Banku Spółdzielczego w M. wezwanie do zapłaty zadłużenia wynikającego z umowy zawartej przez J. B. (okoliczność bezsporna, a nadto zeznania wnioskodawczyni – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 22 października 2018 roku czas elektroniczny 00:04:13 – 00:09:18, k. 46, w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami złożonymi na terminie rozprawy w dniu 25 czerwca 2018 roku czas elektroniczny 00:10:28 – 00:14:57 k. 28).

Wnioskiem z dnia 7 listopada 2017 roku złożonym przez (...) Bank Spółdzielczy w M. zostało, przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, w sprawie o sygnaturze akt sprawy II Ns 1375/17, zainicjowane postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po J. B. (wniosek k. załączonych akt o sygnaturze II Ns 1357/17).

W dniu 27 lutego 2018 roku M. M. złożyła do Sądu wniosek o zatwierdzenie uchylecia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku oraz o przyjęcie przez sąd oświadczeni o odrzuceniu spadku po zmarłym J. B. (wniosek k. 3 - 5).

W dniu 25 czerwca 2018 roku M. M. złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku po J. B. oraz oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po wyżej wymienionym (oświadczenie k. 30).

Powyższe ustalenia faktyczne Sąd poczynił w oparciu o dowody wymienione powyżej, w tym w oparciu o depozycje wnioskodawczyni i uczestników oraz dokumenty znajdujące się w załączonych akta postępowania toczącego się przed tutejszym Sądem Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi w sprawie o sygnaturze II Ns1375/17.

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi zważył co następuje:

Wniosek M. M. zasługuje na uwzględnienie, co skutkuje zatwierdzeniem wnioskodawczyni uchylecia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku przypadającego z mocy ustawy po J. B., synu A. i H., zmarłym w dniu 13 sierpnia 2008 roku w Ł., z powodu błędu.

Podstawę prawną przedmiotowego wniosku stanowi przepis art. 1019 § 2 kc.

Przepis ten stanowi, iż spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. W tym celu musi złożyć stosowne oświadczenie przed Sądem, w oświadczeniu tym musi jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca - art. 1019 §2 k.c. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd art. 1019 §3 k.c. Stosuje się przy tym postępowaniu przepisy o wadach oświadczenia woli. W myśl art. 84 §2 k.c. można powoływać się na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby dana osoba nie działała pod wpływem błędu i oceniała sprawę rozsądnie, nie postąpiłaby tak jak dotychczas (błąd istotny). Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem podstawę uchylecia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 kc w zw. z art. 84 § 1 kc zdanie pierwsze i § 2 k.c.). Błędem takim nie jest nieznanomość przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego. Z drugiej strony o błędzie co do przedmiotu spadku można mówić wtedy, gdy brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie jest wynikiem braku staranności po stronie spadkobiercy, czy też inaczej, gdy "błąd jest usprawiedliwiony okolicznościami sprawy" (tak też Sąd Najwyższy w postanowieniu z 30 czerwca 2005 roku, sygn. IV CK 799/04; publ. OSNC 2006/5/94). W postanowieniu z 9 listopada 2012 roku (sygn. akt II CSK 172/12, LEX nr 1299156) Sąd Najwyższy stwierdził natomiast, że poprzestanie na pozbawionym podstaw przypuszczeniu dotyczącym stanu majątku spadkowego jest wyrazem braku należytej staranności, który uniemożliwia uchylenie się od skutków prawnych złożenia albo niezłożenia oświadczenia woli w oparciu o przepisy o wadach oświadczenia woli, jeśli pomiędzy niedołożeniem wymaganej w okolicznościach sprawy dbałości a brakiem rozeznania co do przedmiotu spadku zachodzi zależność przyczynowo-skutkowa. W orzecnictwie wskazuje się wyraźnie na wymóg aktywizacji spadkobierców celem powzięcia informacji o ewentualnych pasywach spadku, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności dotyczących sytuacji rodzinnej spadkobierców po śmierci jednego z jej członków. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 lipca 2012 roku (sygn. akt IV CSK 612/11) wskazał, że błędem istotnym spadkobiercy (art. 1019 § 2 k.c. w zw. z art. 84 § 2 k.c.) jest brak wiedzy o stanie spadku (długach spadkowych), mimo powziętych przez tego spadkobiercę odpowiednich, możliwych działań zmierzających do ustalenia rzeczy. Za nietrafny należy przy tym uznać pogląd, że przy braku pewności co do stanu spadku, spadkobierca powinien złożyć „odpowiednie” oświadczenie spadkowe np. spadek odrzucić lub przyjąć z dobrodziejstwem inwentarza (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2005 roku, IV CK 799/04 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 roku, V CSK 337/09). Ocena istotności błędu wymaga przy tym ustalenia, czy spadkobierca mający wyobrażenie o rzeczywistym stanie rzeczy, tj. nie działający pod wpływem błędu, złożyłby oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku o określonej treści.

Transponując powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż w ocenie Sądu, mając na uwadze zgromadzony materiał dowodowy, błąd wnioskodawczyni co do stanu spadku był prawnie doniosły. M. M. nie utrzymywała kontaktu ze swym ojcem J. B. na wiele lat przed jego śmiercią, bowiem począwszy od 1986 roku. Tym samym nie mogła się dowiedzieć o istniejących długach w „zwykłym” toku rzeczy. Zerwanie relacji między córką i ojcem było w tym przypadku na tyle kompletne, że wnioskodawczyni nie wiedziała nawet gdzie mieszka jej ojciec. Brak relacji między spadkodawcą i wnioskodawczynią był na tyle utrwalony, że wnioskodawczyni nie wiedział nawet o fakcie posiadania przyrodniej siostry i o tym, iż jej ojciec ponownie zawarł związek małżeński. Wnioskodawczyni nie posiadała żadnej wiedzy na temat spadkodawcy ani trybu życia, który prowadził. Nie wiedziała również na terenie jakiego miasta zamieszkuje. Wnioskodawczyni nie utrzymywała również żadnych kontaktów z rodziną ze strony ojca. Mając na uwadze powyższe w ocenie Sądu nie można wnioskodawczyni zarzucić niedołożenia należytej staranności polegającej na nie poszukiwaniu dokumentów mogących świadczyć o rzeczywistym stanie spadku, uzyskiwaniu informacji na jego temat. Niewątpliwym przy tym jest, iż błąd wnioskodawczyni był prawnie istotny, gdyby bowiem

powzięła on wiadomość o istnieniu zadłużenia w terminie określonym w art. 1019 § 1 k.c., złożyłaby oświadczenie o odrzuceniu spadku w odpowiednim czasie. Wniosek o uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w niniejszej sprawie został też złożony w terminie wskazanym w art. 88 § 2 k.c., tj. w ciągu roku od wykrycia błędu. O istnieniu zadłużenia wnioskodawczyni dowiedział się bowiem w lipcu 2017 roku, a wniosek do Sądu złożyła w lutym 2018 roku (postanowienie Sądu Najwyższego z 04 kwietnia 2014 roku, II CSK 410/13).

Wobec powyższego, na podstawie art. 1019 § 1-3 k.c. orzeczono jak w punkcie 1 sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., określającego ogólną zasadę rozkładu kosztów w postępowaniu nieprocesowym

i stanowiącego, że każdy uczestnik tego postępowania ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie. W niniejszej sprawie nie zachodziły bowiem przesłanki zastosowania § 2 i 3 tego artykułu, dotyczyła ona bowiem zarówno uprawnień spadkobierców, jak i wierzycieli i wszyscy byli zainteresowani jej wynikiem.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł jak w sentencji.